

VALENTÍ PUIG

La bellesa del temps

Dietaris 1990-1993

Proa

VALENTÍ PUIG

LA BELLESA DEL TEMPS

Diataris 1990-1993

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: octubre del 2017

© 2017 Valentí Puig

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-684-8

Dipòsit legal: B. 20.637-2017

Composició: Víctor Igual, SL

Impressió: Limpergraf

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

ÍNDEX

Nota	7
1990	9
1991	103
1992	263
1993	407

1990

Londres. – Agost. Pel carrer, com més comercial millor, hi ha la glòria supraeròtica de les belleses mestisses que surten de les millors boutiques carregades de bosses, amb una llum de possessió a la mirada de Sri Lanka i el front perfecte de mulata de les Índies Occidentals. Contrast dels cossos enganyosament làngüids amb la metròpoli xafogosa, del perfum francès amb l'ancestralitat dels licors tribals de coco. Fa una calor incontrolada, enganxosa. L'entapissat dels autobusos i les estores ratades del pub, com un condensador de baf estiuenc, retenen la calor baixa, sense vol, impregnada d'humanitat suosa, i indefensa davant la calor. Massa gent que compra i tu que ets tu perquè vas perdut entre tanta gent que compra i compra. La calor aixafa les ànimes, però només la teva, segons sembla. Enyor dels gintònics pletòrics de gel d'aigua destil·lada, al porxo de la casa de Mallorca on vivies, per contrast amb els minúsculs gintònics de pub, que es fa obligat demanar dobles i triples, amb una ínfima dosi de gel que es fon tot d'una, a la vista de la fotografia de la reina mare, mentre encara no t'acabes de creure que ja visquis a Londres, soldat ras d'una legió estran-

gera que per una petita part del botí vigilava la frontera d'un antic imperi i a les nits feia ràtzies a les terres bàrbares.

Nova casa. – Al final, encara que sigui cara, la decisió era no allunyar-nos del centre, i Kensington High Street és, justament, part del centre ampli de la ciutat, entre Holland Park, els jardins de Kensington i les arbredes de Hyde Park. L'hem llogat a l'agència immobiliària Chesterton, l'actual generació dels successors de l'escriptor. Tot és molt estricte, *by the book*, i és obligat donar garanties de tot: l'eficiència ordenancista britànica amb un punt de recel per part dels propietaris –grangers–, dubitatus a l'hora de llogar el pis a uns estrangers. L'apartament és petit, còmode, un segon pis –una espècie d'àtic afegit– amb una oficina de publicitat al primer pis, sobre el garatge ample. És a dir, el garatge allà on hi havia els estables, i dalt, els pisos que eren per als servents de les grans cases de Kensington. Un *mews*: uns estables. Adam and Eve Mews. L'únic trànsit és dels estadants. Llambordes ennegrides. Cases de dos pisos amb flors que pengen dels petits balcons. Un mecànic coreà, molt atrafegat, sempre somrient. Una senyora atrotinada que passeja el gos tothora i parla amb el mecànic, que somriu i no l'escolta. Un pub discret al carreró que és al fons del *mews* i du fins a Allen Street. I la vida populosa i a la vegada neta de Kensington High Street, que a un extrem té botigues de fruita d'iranians i asiàtics, i a l'al-

tre, els grans magatzems Barkers i un British Home Stores.

Sikhs. – Pel carrer, per Kensington High Street, els sikhs, alts, ben plantats, amb turbant, pell bruna, ulls un punt febreros, sempre van amb angoles esplèndides. La barba ampla del sikh –quan són grans, es deixen d'afaitar– és la d'un poble guerrer, com no fa gaire es va veure amb l'atac al Gran Temple Daurat del Panjab. Extremistes sikhs mataren Indira Gandhi. Instal·lats a la metròpoli de l'antic imperi, sedueixen les dones més atractives. Treballen de xòfer. Els lleons del Panjab, amb el turbant acolorit, fan de cobrador d'autobús. També són policies, bons comerciants, i hem de suposar que són amants competitius. No es tallen la barba, ni els cabells. Se'ls entrunyellen sota el turbant. He vist que alguns –no sé si tots– duen una espècie de punyilet. N'hi ha que són famosos jugadors de polo. Ara, em pregunto si, per molt que visquin a Londres i tinguin amigues espantosos, no segueixen sent els guerrers de sempre.

Un Estat omnipresent on no fa cap falta i absent on és necessari que tingui presència.

Al davant de l'entrada de l'estació de metro, he vist venir cap a mi Guillermo Cabrera Infante, agafat del braç de la seva dona, Miriam Gómez. Mai no m'he acostat a cap escriptor que admiro, crec que per timi-

desa, però vaig directe cap a la parella. Ell em mira, inquisitiu. Li explico que sóc el nou corresponsal de l'ABC. Em demana si sóc l'autor de *Mujeres que fuman*. «Venga a vernos. Mi nombre viene en la guía». Quan hi vaig, passem llargues hores parlant de literatura anglesa i del castrisme. Viuen a una planta baixa de Gloucester Road a cinc minuts de casa. Li fa gràcia que tinguem el pis a Adam and Eve Mews: Adam i Eva. Aleshores m'explica que havia llegit el meu llibre *Dones que fumen* interessat pel títol, perquè anava escrivint un llibre sobre els cigars. Volia citar el meu títol, que si parlava de dones que fumen és perquè de petit jo sentia parlar a ca nostra de bars de dones que fumen: en realitat, de putes. Però hi hagué un problema perquè el meu editor demanà una quantitat desproporcionada per la cita. No goso explicar-li que fa anys, dècades, en una anada a Londres, vaig pensar –ho recordo, ajagut a la gespa d'un parc– a escriure una novel·la com *Tres tristes tigres* que passava a Mallorca i se sustentava en el magma lingüístic de mallorquí català, castellà i la torrentada babèlica del turisme o dels estrangers que vivien a l'illa, entotsolats, en feus idiomàtics, grans bevedors, aprofitant cada hora de sol. Però només li he parlat de quan vaig llegir *Tres tristes tigres*, una, dues i tres vegades, endut per la correntia verbal, el goig de la carnalitat i la trama feraç. M'escolta amb atenció. Penso que si ho considerés un afalac m'hauria fet callar. Seu a la seva butaca, d'esquena a una biblioteca que arriba fins al sostre.

Fuma uns purets d'aroma i fum dens. Miriam Gómez treu un rom que gairebé em fulmina. Al portal, quan me'n vaig, GCI té la mirada severa, el rostre xinès, i em diu que torni quan vulgui. Abans d'entrar a la casa, es gira i em diu quina és la millor dreuera per passar per la casa on visqué T. S. Eliot, a Kensington Court Gardens. Inicialment, Eliot volia titular *Quartets de Kensington* els *Quatre quartets*.

Al Regne Unit, ara mateix, hi ha més *hooligans* que *gentlemen*.

Aquella dona mentia amb una gran franquesa.

Infància. – Puc dir que vaig tenir una infància feliç en una família feliç. Vivia la simultaneïtat del solitari i les amistats d'un curs per un altre, sense poder parlar dels llibres que llegia, si no era amb el meu pare, però una bona meitat del dia a dia surava de forma plàcida en un magma d'imaginació, de cop i volta torbada pel vertigen del petit caos, els remolins de la por o estranyes ferides de l'afecte. Vist des d'ara, és com si m'hagués deixat dur per una imaginació entotsolada, que possiblement expliqui la meua fascinació per tot el que semblava bohèmia, desordre, vida a l'altre costat de cada dia. De forma paradoxal, d'una infància solitària, si acabes per exercitar una voluntat allà on no n'hi havia, pots arribar a construir un sistema defensiu, vèncer inèrcies i saber què vols ser.

Primeres cròniques com a corresponsal. Vaig en calçotets bòxers i res més. A la saleta, escric amb el portàtil, assegut a un sofà que bull. Alço la mirada pel finestral i a l'altre costat del *mews* em trobo amb la mirada de dues nines amb el vel hijab musulmà, que em miren per la finestra d'un pis a l'altura del nostre, absortes amb l'espectacle d'un home pelut, calb i poc esvelt que pica i pica a l'ordinador. No sé si saludar-les. Fa una tarda xafogosa. Més tard, quan el sol s'esllangueix, les veig que surten amb un home, amb americana i corbata. Tenen molta alegria. Però sembla que estiguin de pas i que a cada instant alguna cosa –veure un home en calçotets que escriu– les sorprengui. És com si ho veiessin tot per primera vegada, amb uns ulls negres i perspicaços.

J. – Tot de fracassos a l'amor i a l'amistat. Creu que ara és més lliure.

Repàs. – No recordo exactament les vegades que abans havia estat a Londres. Quan vaig passar el curs 1971-1972 a Irlanda del Nord, com a *spanish assistant teacher* a Derry, vaig estar a Londres dues vegades: una des de Belfast, i l'altra, tornant de vacances de Nadal a Mallorca, vaig anar amb tren a París des de Perpinyà, on tenia uns cosins, i d'allà a Lilla, a veure un altre cosí. El dia de Cap d'Any, pujo al tren fins a Calais, ferri, tren cap a Londres, i després de dos o tres dies a un hostel decrepit per la zona de Paddington, vaig fer el trajecte

Londres-Liverpool en un autocar de nit, i des de Liverpool, la travessia nocturna fins a Belfast, amb un ferri primari, ple de soldats britànics que tornaven als seus destins de risc. Són records confusos, a part d'alguns episodis que vaig anotar. A la primera estada, molt breu, un striptease al Soho, poc lúbric. A Hyde Park, manifestacions per la guerra de Bangla Desh. Després, una mica després de l'estada a Irlanda a l'inici dels anys setanta, un Nadal a Londres. Teatre, la National Gallery, l'Imperial War Museum. Un pub de solitaris que cantàvem «White Christmas». Hi vaig tornar a mitjan dècada dels setanta. Neu. Museus i teatre. Caminar. No gaire després, pel juliol de 1976, amb l'excusa d'un curset intensiu de didàctica de l'anglès, prop d'un mes. Estava allotjat amb una família suburbial que havia adoptat dos nins de la guerra d'Uganda. Eren de l'ala radical del partit lliberal; és a dir, políticament no eren gens lliberals, però vitalment ho eren molt. De capvespre, si sopava a casa, jèiem a la gespa del pati posterior, els dos negrets adoptats i els dos fills previs, molt atents a corregir-me l'anglès. Londres estava eixuta, i l'aigua de reg, racionada. Vaig dedicar més temps als pubs que a la didàctica. Més enllà d'un parc proper, un pub on els dissabtes hi havia una petita *jazz band* que tocava *dixie*, i era com si desfiléssim per Nova Orleans. Per incitació d'un professor del curset, home d'edat i autor d'algunes novel·les policiaques, celebràvem el *liquid lunch* a l'entresolat d'un pub vora Victoria Station i d'horabaixa ja no anàvem

a classe. Comprar llibres. Fugaç coneixença de l'ànima japonesa. El rei designa primer ministre Adolfo Suárez. Anys després, un viatge d'anada i vinguda per entrevistar Karl Popper. Nit a un hotel inhòspit vora del Museu Britànic. Pel que fa al repàs de primers ministres britànics, tinc memòria, més precisa com més arribem a l'actualitat, dels conservadors Harold MacMillan (dos mandats, del 57 al 63) i Alec Douglas-Home (63-64, 363 dies). Després ve el laborista Harold Wilson, per qui vaig sentir interès perquè aleshores em pensava que el laborisme era una forma sensata de ser –o no ser– socialista. Va ser primer ministre tres vegades (64-76, amb mandats en els períodes 64-66, 66-70, i 74-76). Entremig dels dos períodes laboristes de Wilson, governa el *tory* Edward Heath (70-74), a qui no crec que ningú considerés amb simpatia. Va passar alguns estius a Mallorca, tocant el piano. Quan Wilson dimiteix per sorpresa a mitjan tercer mandat, el seu successor és el laborista James Callaghan (76-79), que no té altre remei que demanar un préstec a l'FMI. I després, a partir de 1979, Margaret Thatcher fins ara.

Per les estacions de metro corre un aire tebi, d'humanitat que estaria més a pler amb la tardor. Veig unes turistes japoneses joves, amb la mirada fixa al plànol de les estacions, diminutes entre un grup de negres alts i enèrgics. El groc nipó esllanguit i el negre intens, matèria humana amb ànima, mare i secrets d'adolescència.

Escena de Kensington High Street. – Ja no hi ha les cabines telefòniques clàssiques, les vermelles. Per quina raó? Ara són uns telèfons moderns i funcionals, és a dir, a la intempèrie. Dalt, un petit aixopluc de plàstic i la resta, obert als vents i les pluges. Passa un cotxe patrulla de Scotland Yard. Els policies baixen i agafen de les cabines totes les targetes, petits programes, que anuncien establiments de prostitució camuflats com a cases de massatges. Els policies s'ho emporten tot, de telèfon en telèfon. No passen més de cinc minuts i unes joves diligents –amb aspecte de putes desimboltes– tornen a posar la seva propaganda a tots els telèfons. Sens dubte, els policies ho saben i les cases de putes saben que els policies ho saben. És això un vell reflex condicionat de la que fou potent hipocresia britànica?

Associació de Premsa Estrangera, FPA. És a Carlton House Terrace, una mansió georgiana que fa goig, entre la glòria de The Mall i el pedigrí dignament indeclinable de Pall Mall. Inacció per inèrcia estiuenca. Massa calor. Unes secretàries molt eficients i dominants, que han vist passar una fauna periodística universal que no hauria cabut a l'arca de Noè. Em diuen que aquella era la casa de Gladstone però com si parlessin de Cliff Richard o de Tom Jones. L'FPA existeix des de 1888. M'acredito, segons el tràmit oficial. Accés, les portes obertes, la ciutat que acull, l'entrada en un circuit protector. Passo per Trafalgar Square, ocupat pels tu-

ristes. Guaito la National Portrait Gallery, on realment s'aprèn la història feta pel caràcter i no per les masses o els determinismes.

La BBC és admirable, encara que els seus personatges estrella siguin propensos a exhibir una certa superioritat moral. Alguna ombra és inevitable quan vols fer una televisió i una ràdio que siguin públiques i professionals. Qui hi ha de manar? La BBC és una institució humana i, per tant, imperfecta, fallible, i això hauria de reduir en els seus professionals la il·lusió d'infal·libilitat. Però, amb tots els seus defectes, la BBC manté una credibilitat universal. Ara, és correcte que una televisió pública faci entrevistes gratuïtament agressives? Li correspon competir amb el caràcter comercial de les televisions privades? La BBC és un element de cohesió nacional i de prestigi, i té moltes –no totes– garanties. Perfecta, no: però gairebé impecable. Certament, una de les joies de la Corona.

Biblioteca pública de Kensington, a l'altre costat del carrer major. És com tornar a la claustra materna. El goig de saber que gairebé saltant del llit puc entrar a una biblioteca substanciosa. M'inscric com a lector, certificant municipalment que sóc resident de la zona. Inacabables rengleres de prestatges, espai per moure's, una hemeroteca amb pantalles de consulta i una sala de referència que, informativament, és com la cova d'Alí Babà. Mentre faig la primera volta entre els prestatges, a punt de levitació, arriba un personatge ja

d'entrada ben curiós. Ve –diu– a saludar-me perquè ha vist que sóc periodista espanyol. No puc callar-me que he escrit llibres, és a dir, que en realitat sóc escriptor. Crec que és *assistant librarian*. Suposo que té la meva edat. Ens asseiem a unes banquetes que hi ha per als lectors que volen fullejar els llibres abans d'endur-se'ls en préstec. Té un cap especial, gairebé quadrangular, i a la vegada com una característica –i no sé per què– de potència sexual concentrada. Mou molt les mans, més del que habitualment fan els anglesos.

Quan buscava pis, un jove de Chesterton, l'agència immobiliària, em duia d'aquí d'allà, sempre o bé en ple Kensington o pels encontorns. Era un jove educat i treballador, tenaç, suposo que acostumat a un públic amb moltes exigències. Anava amb un vestit d'americana creuada, de confecció de grans magatzems de rebaixes. Coneixia la seva feina però vaig constatar que no sabia cap altra cosa. No sabia on era Espanya, ni en què consistia ser corresponsal.

–De manera que vostè envia escrits sobre les coses que passen aquí. I qui ho compra?

–Els periòdics, perquè els lectors volen saber què passa a Londres.

Em va mirar com qui observa un insecte estrany. No podia entendre que algú visqués d'allò i que a més tingüés la pretensió d'habitar a Kensington, i més sent d'un país que vés a saber on para.

–Però al seu país compren diaris?

–Més o menys com aquí.

–Mai m’ha passat pel cap comprar un diari. Disculpi’m, però no és perdre el temps?

Per dir alguna cosa, li vaig respondre que les pàgines d’esport tenien molt interès.

–Ho veig per la televisió, m’ho conten al pub. Per què hauria de llegir diaris?

Parlava amb candidesa, fins i tot preocupat pel futur i el benestar d’algú que –com era el meu cas– confiés a viure d’escriure als diaris i des d’un país que no era el seu.

–Ja li deuen haver dit que si lloga un pis ha de deixar una fiança.

Sí, m’ho havien dit.

–Digui’m, per favor: si les coses que passen a Londres no tenen interès al seu país, qui li llegirà el que escrigui?

Mentrestant havíem visitat un pis de cap a Hammersmith, un bloc funcional de pisos cars i sense mobles, un pis sumptuós que era una gran sala sense cuina i diversos habitatges minúsculs que provenien de grans pisos fraccionats a zones en decadència, entorn de Kensington.

–I com saben els lectors que vostè en realitat és a Londres? –I després–: Vostè també fa les fotografies? Quina càmera usa?

I així vaig saber que aquell jove feiner i llest, de classe mitjana-baixa recent, fruit d’un sistema educatiu empobrit per la política igualitària laborista –el

pas de la *grammar* a la *comprehensive school*–, no llegia diaris i tenia per hobby fer fotos. Sobre mi, ell degué pensar qualsevol cosa. I a la fi em mostrà l'estudi d'Adam and Eve Mews i des d'aquí envio cròniques que el diari em paga i que tal vegada algú llegeix.

Qui sap si la política britànica pot absorbir tant com abans els polítics excèntrics. El cas de Nicholas Ridley és indicatiu. El segon fill del tercer vescomte Ridley viu en una vella rectoria del Gloucestershire que va ser escenari de la partida de croquet d'*Alícia en el país de les meravelles*. Tot ve d'una entrevista a *The Spectator* de fa setmanes, i l'escàndol prové del seu recel davant la nova potència alemanya. Segons sembla, *off the record* va comparar Helmut Kohl amb Hitler i el director del setmanari ho ha publicat. En segon terme, l'alarma per la pèrdua de sobirania que pot representar la unitat monetària europea. L'ara exministre va dir que es retirava a pintar aquarel·les. Ha dit que Europa necessita un nou Adam Smith, per arribar a un lliure mercat genuí, sense monopoli, ni direcció estatal, sense intervencionisme ni regulacions que siguin innecessàries. També Thatcher recela d'una Alemanya prepotent, al contrari de Mitterrand –inicialment dubtós– o Felipe González, però sobretot de Bush. És Bush qui va entendre millor l'Europa postmur de Berlín.

Oportuna floristeria a l'arcada de l'estació de metro, per quan els llibertins de Kensington tornen d'una nit

desfermada i amb un petit manat de violetes paguen l'ansia protectora d'una tieta tutelar que s'ha passat la nit en vetlla, esperant el nebot dedicat al caos. Tantes reconciliacions amoroses són el capital de la florista, moltes roses blanques, la fragància que ens empara contra el baf del metro, avantsala del *mews* on el nebot fica la clau al pany de la porta, sota un petit balcó amb calèndules i crisantems que la tieta rega cada dia, sense altre maldecap que anar a correus a cobrar la pensió.

Això era i no era. Ja fa molt temps, Europa creia en el progrés, i la culpa, si existia, era secreta.

Qualsevol que et jutgi com tu jutges els altres pot saber qui ets, millor que tu mateix.

Els *Sloane Rangers* són els *pijos* d'última generació. Ara van fent-se grans, després de créixer contrapasant-se en tot als vestigis del *Swinging London*, als anys seixanta. Per tant, res de minifaldilla. Nostàlgia de muntar a cavall, *barbours* espellifats, gorres amb visera. Elles, amb un toc virginal, les galtes vermelles i parlant un anglès que ve a ser la fi d'alguna cosa. Treballen? Realment, no és difícil distingir entre un *Sloane Ranger* genuí i una imitació. Prop de casa, al redós ideal i privilegiat d'Edwardes Square, amb jardí entremig, els *Sloane Rangers* van fent-se grans passejant el gos. És com si parlessin un dialecte, fet de llar-

gues vetllades a mansions rurals i una o dues caceres de la guineu. O és que fan com si? També volten per Holland Park, però recelosos del turisme. La perversió de l'aparença asexual. La jove Lady Di va ser l'epítom *Sloane Ranger*. Ara n'és la deessa perquè res fa sentir més satisfets els *Sloane Rangers* que l'aristocràcia monàrquica. Pel que veiem a Edwardes Square, és com si no tinguessin fills. Exagerar les coses mínimes: que tot sigui *fabulous*, i a la vegada reduir a l'anècdota les coses de substància. Al món *Sloane Rangers* és com si l'altre món, el real, no existís. No mireu els estrangers, no parleu de diners com més en tingueu, jugueu al polo sense sortir a la premsa sensacionalista. Molt de bon matí, alguns passen pel carrer major però de pressa, abans que les masses torbadores no ocupin un territori on qualsevol pot comprar el *Daily Telegraph*. Entrar a la llibreria Waterstones? Secció de jardineria.

De cop i volta he començat a entendre que, al límit esborradís de saber d'on veníem però no cap on anàvem, la vida s'eixamplava, i, passant de viure a Mallorca a viure a la vasta capital d'un antic imperi, coneixes una vitalitat que per pudor no pots suposar adàmica però que incorpora un abans i un després, una substitució de pressions atmosfèriques i humanes que, talment una disparitat de velocitats i ritmes, dóna sentit a coses que havies volgut ignorar i, sense que això transformi el cabal oníric ni les obsessions del teu caràcter, ofereix una energia nova i peculiar de

l'esperit i també, tot i que sabem que mai no canviem allò que vam ser de nins, un petit sistema renovable que regula els dies i les hores, fent-te pensar que alguna metamorfosi de la personalitat encara és factible, i això genera noves ratxes de felicitat, un rar equilibri magnètic quan ja havies acceptat suposar-ho impossible. Segueix sent impossible, però l'existència s'adapta a la nova inviabilitat, com qui fa la mateixa cursa atlètica encara que alguna vegada li canviïn l'alçada i el risc dels obstacles. Canviar de ciutat, canviar els decorats, però els teus desordres i les teves culpes tenen la permanència de les naturaleses irredimibles, tot i que, i això ja és molt, sàpigues conquerir un nou marge de voluntat i arbitri. Per començar, ho signes cada dia al diari: «Londres. Valentí Puig».

He aclarit que les nines amb el hijab són d'una família kuwaitiana que ha fugit de la invasió iraquiana. És una família vinculada amb l'entorn de l'emir que Saddam Hussein ha derrocat, a fi de proclamar la República de Kuwait i resoldre a sang i a foc el contenciós petrolífer. Quan baixen del pis i ens topem, miren i riuen, tímides. Suposo que és com veure el món pel forat del pany. Un món que és als antípodes del seu Kuwait. Podran tornar algun dia a casa? Si tornen, el record del temps passat a Adam and Eve Mews, el passeig de cada tarda, quina llegenda no serà quan ho contin un dia als seus fills? Tenen un somriure viu, indagador. Algunes vegades les acompanya l'home

habitual –familiar, protector–, però més sovint una dona gran que li ha demanat a M què faig jo a casa, escrivint sempre.

El repartidor de diaris. – Des que vaig aparaular el subministrament de premsa amb el quiosquer del carrer major, cada matí ve un adolescent oriental –diria que xinès– amb bicicleta i em deixa els diaris a la porta. És massa fàcil imaginar-se una història exemplar a l'americana, un *self made man*. Comences el dia repartint diaris, després vas al col·legi nocturn i acabes sent un milionari de gran intel·ligència asiàtica. M'acoto, recullo el paquet de premsa –pràcticament tota, menys la sensacionalista– i començo el matí amb tot l'ànim. Dels tabloides, m'arriba el *Daily Mail*. No sé si també la redacció, però la seu del *Daily Mail* és a dues passes, a l'edifici Northcliffe, cantonada Derry Street amb Kensington High Street. M'ha semblat veure unes escales mecàniques. En realitat, crec que un tabloide necessita més rapidesa imaginativa –sobretot encertar cada dia la portada– que els diaris de la *quality press*, que tenen primeres pàgines més previsibles. Llegeixo cada dia el meu exemplar del *Daily Mail*, un entre dos milions. Però no veig *The Sun* –Rupert Murdoch–, premsa groga llepissosa, ni el diari de Robert Maxwell, *Daily Mirror*, un gàngster megalòman del periodisme, al servei dels laboristes. Però la diferència és útil: no tota la premsa tabloide és sensacionalista; en tot cas, popular. A la biblioteca, llegeixo

que el *Daily Mail* va ser fonamental per guanyar la Gran Guerra. Lord Northcliffe n'era el fundador. Es creia omnipotent i ho era, fins a cert punt. Com a paradoxa britànica, el seu heroi era Bonaparte. Intervingué en política. Creia que ell sol feia i desfeia governs. Tornà d'un *tour* mundial sospitant que l'imperi britànic anava acabant. Va perdre el cap. Abans de retirar-li els telèfons del despatx tingué temps per dir: «Em diuen que em torno boig... Envieu-me el millor repòrter per escriure aquesta notícia». En aquell moment, creia que Déu és homosexual. Morí al terrat de ca seva. «Good old Daily Mail».

Ambaixada d'Espanya. – La residència de l'ambaixador fa més que goig, al cor de Belgravia. El pes de la Història, cent complicitats i mil conflictes exteriors, diplomàcia de risc. Sales vastes, encatifades, de llum matisada que ve a ser el reflex d'una maduresa històrica que és Espanya, a pesar de tot. L'Espanya de tu a tu amb la Gran Bretanya i després un imperi que es dissol i un altre imperi que s'engrandeix? Aquella raça d'exploradors, de navegants, de conqueridors. Més mercader l'imperi britànic; més de fe l'espanyol, al final erosionat –i molt– per la llegenda negra. Espanyol, mallorquí: no hi veig antinòmia, per molt que Mallorca fos una illa tan allunyada de l'Estat, però també exploradora, viatgera, corsària. L'ambaixador, Felipe de la Morena, com és una norma no escrita del servei diplomàtic, culmina la carrera davant la cort de Saint

James. Per sort, és un diplomàtic a l'antiga, prudent, amb mà esquerra, descregut de les seduccions fulminants, un diplomàtic segur, amb garantia. Em va rebre amb una confiança d'agrair, donjoanista i lector de l'ABC. La residència em sembla una mansió georgiana, amb una entrada entre columnes que dóna la legítima solemnitat a una representació que és de les més antigues. En el fons, el corc de Gibraltar no altera les relacions. És una anomalia que es constata i mai no es resol.

Diuenge al matí, esplendor del *breakfast* al bufet de l'hotel a la cantonada de De Vere Gardens, a l'altre costat de la reixa dels jardins de Kensington. De Vere Gardens cap avall és una zona de mansions avui fraccionades en habitatges. En vaig veure un quan buscava pis i era ofensivament incòmode i car. A l'inici del carrer De Vere Gardens, Henry James hi va viure els últims anys del segle XIX. El vell mestre espesseïa la seva prosa i anava retardant el *tempo* narratiu, fins a un punt rarefacte. Presència tan proporcionada de l'arquitectura georgiana, destil·lació d'un gran segle XVIII. Fins i tot la trobo més receptiva que la neoclàssica, amb una simetria més amable, gens angulosa, amb instint de proporció. Em recorda la grandesa amb mesura del Dublín georgià. A l'hotel, el *breakfast*—que és l'única aportació gastronòmica dels anglesos—manté una prestància d'hotel clàssic, encara no envaït pel turisme de masses. Els grans berenars de l'any que

vaig passar a Irlanda del Nord, ja fa gairebé vint anys. Sortim de l'esmorzar tan proveïts d'energia que caminem fins a migdia. Hem fet a peu tot el camí fins al final de Piccadilly. Comprem l'ABC al petit quiosc de la cantonada. A Piccadilly Circus, tot de viatgers joves seuen als graons de l'estàtua d'Eros com si no s'adonessin que fer de hippy ja no significa res. Mirem l'inici de la gran corba de Regent Street, solemne i augusta, fins que tornem a casa, cremant les calories del *breakfast*.

M'he instal·lat a una de les habitacions, com a despatx. Té un petit balcó que dóna al *mews*. Vénen ocells que semblen busquerets i es mengen les miques de pa que hi deixo. Des de l'altre costat del carrer, per la finestra de ca seva, les nines kuwaitianes, amb el hijab al cap, em miren quan escric o llegeixo diaris, i, si em poso sentimental, és com si pogués oferir alguna cosa nova a la curiositat de tots els nins del món. Hem dut la vella ràdio transatlàntica que em vaig comprar quan em donaren el premi Ramon Llull. Els retalls de premsa ja fan munt i això em fa més que felicitat. Escolto el gran programa matinal de la BBC, llegeixo els diaris i començo un dia nou, com l'animal de costums i sedentari que sóc. A la nit, mirem els telediaris de totes les cadenes, un curs intensiu de bona televisió.

Europa té dividits els *tories* però també la malaguançada *poll tax*. Rebuda amb manifestacions en contra

molt intenses i fins i tot violentes, en teoria la idea de Thatcher era establir una relació directa entre el contribuent i els governs locals, a fi que es pugui distingir –i optar– entre la despesa abusiva i la inversió raonada. Això substituïa les taxes de propietat, que eren la font d'ingressos de les hisendes locals. És fiable i racional o bé no és proporcional ni té en compte la capacitat contributiva dels ciutadans? El cas és que els ajuntaments conservadors han posat una *poll tax* baixa –amb reducció en casos de penúria– i els ajuntaments laboristes, molt més propensos a la despesa, recapten una *poll tax* elevada. És a dir que, segons la teoria i la pràctica, si votes un ajuntament que té la mà foradada, hauràs de pagar més. En el cas d'Espanya, solem considerar naturalment dissociades la recaptació i la despesa. Quan cada estiu anàvem a les festes en envelats pels pobles de Mallorca, sempre trobàvem algú ben ufanós que les seves festes fossin millors que les del poble veí. En cap cas es tenia en compte que si són millors, costen més, i qui les paga és el contribuent municipal. És un contrast intens amb la idea anglosaxona de la ciutadania, segurament complementada pel thatcherisme, i que és la palanca que obre la divisòria entre Londres i les colònies americanes. No als impostos sense representació. Tot impost és una cessió de la llibertat individual. Tan encertat en la simpatia amb les colònies en revolta i tan encertat amb la crítica a la Revolució Francesa, Burke digué que l'excés d'impostos li va costar a Anglaterra les co-

lònies de Nord-amèrica. Vet aquí que ara un excés de pressió fiscal genera fugues de capital i de talent. En conseqüència, les revolucions confisquen: més o menys, Burke escrigué que el poder de conservar la propietat de les nostres famílies és fonamental perquè dóna durada a la societat.

Conversa de pub.

A.- Fa tanta calor que em posaria nu al mig del carrer.

B.- Has provat amb un gintònic doble?

A.- Em despullaria aquí, ara mateix.

B.- Els ventiladors de casa s'han espatllat. I també el despertador, i la ràdio.

A.- Sí. El gintònic m'entra millor que la cervesa.

B.- És australiana?

A.- Mai de la vida.

B.- Però no beus Forster? Lager. Doncs és australiana.

A.- Valgui'm Déu.

Tenia abundància de sentiments, però gens d'esperit.

Llegir poc és un privilegi de molts.

Per als homes que pretenen conspirar sense tenir-ne el talent, les oportunitats perdudes ofenen i la vida passa com el cine mut, sense argument.

Surto d'Adam and Eve News i, abans de tombar a dreta o esquerra, miro cap enrere, amb ànim contempla-

tiu. El petit túnel o pòrtic inicial, amb habitatges estrets als dos costats i dos pisos al damunt, és una franja permanent d'ombra, i tot just dues passes cap enfora tenim el brogit de Kensington High Street, una correntia humana que ben aviat pren forma comercial als matins i va aquietant-se amb suavitat amb la gent que a l'última hora entra a la llibreria Waterstones després de sopar, o compra ampolles de vi a Oddbins per afrontar una bona vetllada. I si em giro cap enrere, el *mews* té un aire lleuger i compacte que magnifica les finestres amb flors, la vegetació que s'enfila *mews* amunt, fins a les finestres, amb les branques escarransides d'algun arbust que custodien els discrets contenidors de fems. Cases pintades de blanc, de maons vermells i portes d'un blau o vermell espès i lluent. Algunes teulades alpina o punxeguda com un campanar metodista. Molts habitatges per a *yuppies*, cars, sense nens. Un garatge gran i misteriós al fons del *mews*. Pocs estadants de sempre, en propietat, suposo. Tota una seqüència de façanes renovades amb cura correspon a pisos de lloguer per mesos, habitats per personatges fantasmals que no veiem mai, llevat de quan surten d'un taxi amb bosses de boutiques de Knightsbridge. Garatges-estables convertits en petites empreses *yuppies*, de disseny, un món *in* en què Brian, el director de l'agència publicitària del segon pis, sembla un fòssil irònic, amb la cara enrojolada pel borgonya dels dinars amb clients i el seu abric amb coll d'ant, com expulsat d'un club privat de segona. El

nostre *mews* té harmonia, silenci, discreció i fins i tot, jo diria, la intel·ligència de les coses que provenen d'una forma orgànica, com l'edat dels arbres i tot allò que sap envellir i a la vegada seguir sent útil i agraciat.

Mentir a pler és com llevar-se tard, anar per la casa amb barnús i mirar pel balcó amb la comoditat d'ignorar tota culpa.

Parlar cansa i parlar molt t'esmicola perquè és com ser fals sense ser-ho.

N'hi hagué prou amb les declaracions del ministre Nichola Ridley: de cop i volta, als pubs es parla del perill alemany. Un testimoni no gaire discret ha dit que la senyora Thatcher sol afirmar en privat que Anglaterra mai no podrà refiar-se dels alemanys perquè ja li ha pertocat guanyar-los dues guerres. Altres esperits malignes han recordat una carta de Napoleó III a lord Augustus Loftus, ambaixador britànic a Berlín: «Podeu dir ben bé que Alemanya no és poder agressiu, però ¿qui pot dir quan deixarà de ser-ho? Qui pot dir que qualsevol dia no busqui unificar dins les seves fronteres les províncies russoalemanyes del Bàltic?». Era l'any 1868 i Napoleó acabava dient que els anglesos havien decidit retirar-se del terreny polític d'Europa, una abstenció que era una desgràcia per a Europa i que també ho seria per a Anglaterra. Un segle després, la CEE encara no ha convençut tots els ciuta-

dans britànics, i els dos partits hegemònics quedarien migpartits si el debat recomencés. La premsa sensacionalista contra la burocràcia de Brusselles. La vella Anglaterra i els seus vells coronels Blimp tenen por. Fins ahir, els anglesos haurien volgut creure que la seva illa era un continent, i Europa, un illot ple d'espècies salvatges que feien pudor d'all, escopien per terra o tenien el cap quadrat. Ridley va dir allò que molts encara creuen però que ningú no pot dir: vet aquí que una enquesta d'urgència al seu districte electoral demostrava un suport fantàstic, i d'altres enquestes li donaven una adhesió notòria de bons sectors de l'opinió pública. Qualsevol dia, Ridley retornarà per dir de bell nou –per bé que amb una mica més de diplomàcia– que no és bo que els països europeus estiguin governats per una Comissió Europea que no ha estat elegida a les urnes. Aleshores no li podran dir –com es va dir– que quan l'entrevisten beu dues copes. De tota manera, quina culpa en té Alemanya? Potser és que Napoleó III s'ho havia buscat.

I si un anticlericalisme il·lustrat afavorís un vincle més fresc i nítid amb la fe, més perdurable, menys instrumental i utilitari? I si ja fos hora, després de tanta dilació obscurantista, més enllà dels murs casuístics, d'obrir les portes a la unitat cristiana? Donar per definitiu que això és impossible –o molt improbable– no pot tenir res a veure amb sant Pere i sant Joan.